

Posztumusz interjú Veredy Katalinnal

A súlyos betegség következtében 80. életévében, 2013. november 13-án elhunyt *Veredy Kata* 1971-től csaknem négy évtizeden át közvetlen munkatársam, a Parlamenti könyvtár történetének megírásában pedig szerzőtársam volt. Középvezetőként belülről láthattam és tapasztalhattam kiváló szakmai ismereteit, áldozatkész tevékenységét, vezetői és emberi tulajdonságait. A 2001-ben és 2002-ben – az Országgyűlési Könyvtár belső híradója részére – két interjút készítettem vele, aki ekkor már a letisztult időbeli távlatból, tárgyilagosabban tudta összegezni és értékelni pályáját. Ezek a könyvtári nyilvánosság előtt nem jelentek meg, ezért úgy gondolom, a személyére történő visszaemlékezés saját szavainak felidézésével most nemcsak aktuális, de segítheti is a róla alkotott kép hiteles kialakítását. Munkásságával ezúttal személyes vallomásai alapján is megismerkedhetünk: a korábbi interjúk szövegének szerkesztett, rövidített változatát az alábbiakban közlöm (a személyes jellegű megjegyzések elhagyásával és kisebb stilisztikai javításokkal).

Hihetetlenül régóta dolgozol az Országgyűlési Könyvtárban. A diploma megszerzése után rögtön ide jöttél?

1955-ben végeztem a Pedagógiai Főiskolán, könyvtár szakon, ahonnan rögtön az Országos Műszaki Könyvtárba (OMK) irányítottak (akkoriban ez még így működött). Címleíróként dolgoztam. Az Országgyűlési Könyvtárba 1958. február 24-én jöttem.

Hűséges típus vagy, az első helyedről mégis rövid idő után távoztál. Mi volt ennek az oka?

1956. október végén beválasztottak az OMK forradalmi bizottságába. A munkatársak a bérlista alapján, a kiválasztott név aláhúzásával szavaztak, a választást mindenki tudomásul vette. Így kerültem 22 évesen a bizottságba, és a páncélszekrény felelőse lettem. (A

páncélszekrényt kinyitották, a munkatársakról szóló minősítéseket kiosztották, és utána már semmit sem tettek bele, végig nyitva is maradt.) Tulajdonképpen nem tettem semmi különöset, segítettem a belövések miatt történt rongálódások helyrehozatalában, de részt vettem a bizottság eléggé viharos ülésein, amelyek egyike felmentette a könyvtár igazgatóját és személyzeti vezetőjét is. 1957 végén, 1958 elején kezdte a pártvezetőség ezeket az ügyeket feszegetni, és felszólítottak engem, hogy vonjam vissza akkori nézeteimet, ítéljem el tevékenységemet. Ezt megtagadtam, mert úgy éreztem, nem követtem el semmi rosszat. Akkor felszólítottak, hogy keressék új helyet magamnak. Későbbi férjem, *dr. Balázs Sándor*, aki korábban az Országgyűlési Könyvtárban dolgozott, megkereste *Podonyi András* igazgatóhelyettest, s ezen az ismeretségen keresztül kerültem a könyvtárba.

Vértes György, az akkori igazgató évtizedek óta közismerten kommunista elkötelezettségű volt. Mégis nyomban felvett a munkatársak közé?

Vértes nem tudott az előzményekről, és azonnal alkalmazott. A belépésemet követő napon azonban tájékoztatták „bűneim”-ről. Ő ebből akkor nem csinált ügyet, tévedését nem ismerte el, vállalta, hogy elhelyezkedésem az ő felelőssége. Így lettem az Országgyűlési Könyvtárban címleíró, majd nemsokára címleíró-ellenőr. Egy évvel később viszont, amikor szakszervezeti vezetőségi tagnak akartak itt megválasztani, Vértes – fejemhez vágva 1956-os forradalmi múltamat – megakadályozta megválasztásomat. Ellentmondásos természetének ékes bizonyítékaként, rögtön ezután, elsőként engem nevezett ki tudományos munkatársnak a könyvtárban.

A Parlamenti Könyvtár ENSZ-gyűjteményének létrehozása a munkában jelentős változást hozott. Hogy

kerültél, és miért éppen Te a gyűjteménybe?

Már részt vettem az 1958 novemberében megnyílt tanácsköztársasági különgyűjtemény kialakításában is. A tudományos munkatársi beosztásom mellé társult, hogy 1958-ban lettem az angol, 1959-ben pedig az orosz nyelvvizsgát. Mindkettő az ENSZ hivatalos nyelve is volt. Az 1956-ban megszerzett ENSZ-letéti könyvtári funkció lehetővé tette, hogy az angol és francia nyelvű dokumentumokat 1945-ig visszamenőleg megszerezzük. Ezekből és a Népszövetség 1920 és 1945 közötti kiadványaiból Vértes különgyűjtemény létesítését határozta el, amelynek kezelésére alkalmasnak tartott engem. Ezek együttesen vezethettek oda, hogy rám esett a választása. Az 1960-ban megszervezett ENSZ-gyűjtemény önálló volt, és közvetlenül Vértes irányítása alá tartozott.

Mi volt a következő állomás itteni pályafutásod során?

1962-ben osztályvezető-helyettes lettem az olvasószolgálati osztályon. Érdekes módon 1969-ig változatlanul az ENSZ-gyűjtemény kezelése volt a fő feladatomban, de a más osztályon dolgozó felsőfokú végzettségűekkel együtt én is adtam ügyeletet korábban is a tájékoztató szolgálatban. Akkor még az osztályszervezeti rendszer elég laza volt.

Te jelentős könyvtáros családból származol, hiszen édesapád, Veredy Gyula neve a szakmában a kiemelkedők közé tartozott. Férjed, aki 1949 és 1952 között könyvtárunkban dolgozott, évtizedekig az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, majd OMIKK igazgatóhelyetteseként tevékenykedett. Elkötelezettséged a könyvtári pálya iránt tehát több oldalról is érthető. Honnan ered viszont a jog iránti vonzalmad?

Csak kiegészítésül: több mint tíz évig édesanyám is a Fővárosi Könyvtárban dolgozott. Apám ugyanott kb. 25 évet töltött el, hosszú ideig vezető beosztásban, később pedig az OSZK-ban szakozási főnökként tevékenykedett nyugdíjba vonulásáig.

A jog iránt kezdetben nem volt különösebb vonzalmam. A könyvtár jogi gyűjtőkörének fontossága és egyéb könyvtári körülmények vezettek a joghoz. Ebben két atyai jó barát volt segítségemre: *Takács József*, aki 1957-től 1964-ig jogászként dolgozott a könyvtárban (1961-től a Szaktudományi osztály vezetőjeként) és *Nagy Lajos*, aki a 60-as évek elején bevezetett a jogi bibliográfia rejtelmibe. 1962-től már az *Acta Juridica* című folyóiratban szerkesztőként vettem részt a félévenként megjelenő jogi bib-

liográfia összeállításában, amelynek angol és orosz címfordításait is én készítettem (és *Zehery Miklós* akkor nem, de ma itt dolgozó munkatársunk vállalta akkoriban az angol lektor szerepét). E két nagyszerű jogász hatására alakult ki bennem erős kötődés a jogtudomány iránt, s ez a kötődés ösztönzött arra, hogy 1967-ben beiratkozzam a jogi egyetemre. A diplomát végül is 1973-ban szereztem meg (1969-től 1971-ig Hollandiában tartózkodtam), de közben 1972-ben már a Szaktájékoztatói osztály vezetője lettem, s később a jogi csoport tevékenységét is sokáig felügyeltem.

Hogyan lettél a könyvtár igazgatóhelyettese a 70-es évek közepén?

A kinevezés elfogadásában két motiváció játszott közre. Egyrészt reméltem, hogy örömet szerzek apámnak, akinek nagy szomorúságot okoztam, amikor 1970-ben az OSZK által felajánlott osztályvezetői állást visszautasítottam (ekkorra már nagyon megszerettem könyvtárunkat, és nem vágyódtam a nemzeti könyvtár folyóiratosztályának vezetői posztjára). A másik ok: *Vályi Gábor* igazgatóval nagyszerűen megértettük és kiegészítettük egymást. Úgy éreztem: kiváló ötletei megvalósításához én biztosítani tudom a szükséges könyvtári–szakmai háttérrel. A szívélyes, baráti kapcsolat jó alapot nyújtott a további közös munkához és együttműködéshez.

Jobb keze és bizalmas munkatársa voltál Vályi Gábornak, aki 1972-től 1983-ig a könyvtár igazgatója, az időszak végén főigazgatója. Ennyi év távlatából hogyan ítéled meg 12 éves vezetői munkáját?

Óriási nyeresége volt a könyvtárnak. Kiemelkedő képességeinek, tudásvágyának, általános műveltségének, ismeretanyagának, gazdag nyelvtudásának, minden iránti érdeklődésének rengeteget köszönhetünk. Az akkor elért eredményekre építünk ma is. Élt-halt a könyvtárért. Rengeteg új és jó ötletét, számos összekötését, mind a könyvtár érdekeinek szolgálatába állította. Szerette a kollégákat, és ők is lelkesedtek érte. Emberileg is nagyszerű volt. Könyvtárunkból ő csinált modern, magas színvonalon működő közgyűjteményt, annak ellenére, hogy nem is volt könyvtáros végzettségű.

Az egykori címleirő 1983-tól hat éven át a könyvtár első számú embere. Főigazgatói terveid közül mit sikerült elérned?

Valójában Vályi érte el, hogy nyugdíjba vonulása után én legyek a főigazgató, pedig ezt sem a pártközpontban, sem a minisztériumban nem akarták, mert

nem voltam párttag. Az igazgatóhelyettesi funkciót 1975-ben örömmel fogadtam el, ezt csak elvállaltam. Úgy gondoltam, hogy elődöm után már nehéz újat és jobbat alkotni. És már az is látszott, hogy a könyvtár pénzügyi helyzete egyre rosszabbodni fog. Az eredmények megszilárdítására törekedtem, ami ugyancsak nem ígérkezett könnyű feladatnak. Fontos tennivalónak éreztem a középvezetés erősítését, amihez nagyobb önállóságot és felelősséget kellett biztosítani, de mindehhez komoly segítséget is igyekeztem nyújtani. Azt hiszem, több, szakmai jellegű kérdés megoldásával együtt ebben is sikerült előbbre jutnunk.

Nagy súlyt fektettél a könyvtár nemzetközi kapcsolatainak fejlesztésére is.

Igen, már Vályi időszakától kezdve tudatosan fejlesztettük kapcsolatainkat, és jelentős fejlődést értünk el. Elődöm is több nemzetközi könyvtári szervezetben képviselte intézményünket. A munkát igyekeztem tovább folytatni. Évekig vezetőségi tag voltam az IFLA parlamenti könyvtárak szekciójában, 1986-tól pedig a Jogi Könyvtárak Nemzetközi Szövetségében (IALL) 6 évre igazgatótanácsi tagnak választottak. Kétszer eredményes IALL-konferenciát is rendeztünk, 1977-ben és 1988-ban. A kapcsolatok révén a nehéz 80-as években elég sok könyvet, másféle segítséget és jó hírnevet tudtunk a könyvtárnak, illetve Magyarországnak szerezni. Megtisztelő volt számomra, hogy – igaz, már nyugdíjas koromban – 3 évig (1992-től 1995-ig), addigi munkánk megkoronázásaként a IALL elnökeként tevékenykedhettem.

1989 őszén önként búcsúztál a főigazgatói széktől. Miért választottad a nyugdíjba vonulást?

Úgy is terveztem, hogy csak a nyugdíjkor eléréséig leszek vezető. Nem igazán szerettem az lenni, a rengeteg adminisztráció és a személyzeti munka nem túlzottan lelkesített. A feszített munkavégzés, az állandó túlórás miatt egészségügyi problémáim is adódtak. Tudtam, hogy a könyvtárnak fiatalabb, kreatívabb vezetőre van szüksége. Így aztán időben (1988-ban) jeleztem a Művelődési Minisztériumnak, hogy egy év múlva nyugdíjba kívánok menni.

S aztán másnap már visszajöttél nyugdíjasként dolgozni. Úgy gondoltad, hogy végre nyugodtan foglalkozhatsz régi szerelmeddel, a „jogi bibli”-vel? Bizonyára emlékszel a számítógépes átállás nehézségeire is...

Ezt a munkát valóban mindig szerettem, és szívesen

csináltam. A kiadványkészítés hamarosan, 1990-ben megszűnt. Sokáig nem volt gépem, és amikor régi társam, *Orosz Ágnes* 1994-ben kilépett, nehéz volt belejönni. A számítógép hamar megtetszett, és igazából nem féltem tőle.

Hogyan élted át a nyugdíjasként könyvtárunkban dolgozó Vályi Gábor elküldését 1991-ben?

Nagyon nehezen. Méltatlan, oktalan és megbocsát-hatatlan lépésnek tartom ma is. Nem láttam bele a háttérbe, s ma sem tudom, mi volt a Vályi-ellenesség igazi oka.

Száva-Kovács Endre öt éves vezetői időszakában (1991-től 1996-ig) – úgy tudjuk – sokszor kérte a véleményed. Miben tudtál segíteni a könyvtárnak?

Általában nem kérte a véleményem, legfeljebb az utolsó időkben, néha. A történéseket mindig utólag mondta el, így tanácsot nem állt módomban adni. A véleményemet is mindig csak utólag fejthettem ki. Hogy ezekből a beszélgetésekből, vitákból mit szűrte le, és hatott-e rá, nem tudom. Nem lehetett befolyásolni. A veled közösen írt könyvtártörténeti könyvünk ügyében, azt hiszem, néhány esetben hallgatott rám.

A rendszerváltozás óta a könyvtárban is sok változásnak voltunk-vagyunk szemtanúi: visszakerültünk az Országgyűlés szervezetébe, átvilágítva jönnek az olvasók, elterjedtek a számítógépek, a raktár gyakran költözködésre kényszerül, az Európai Unió letéti könyvtára lettünk, integrált rendszert vezetünk be, megnyílt az EU-gyűjtemény stb. Egykori főigazgatóként 2001-ben milyennek látod a könyvtár utóbbi évtizedét, tevékenységét, az új generációt?

Az eseményeket csak kívülről tudom szemlélni, az összefüggéseket hézagosan ismerem. Azt követem, hogy mi történik, de hogy miért, nem látom át. Furcsa volt beleszokni annyi év után, hogy outsider vagyok, hiszen szinte már a kezdetektől teljes egészében benne voltam a fontos eseményekben. Természetesen örülök minden újnak és jónak. Úgy látom, sok jó képességű, értelmes, tehetséges és vidám fiatal jött az utóbbi időben. Összefogni, értelmes munkára tanítani őket, komoly feladat. Leles idősebbek, lelkes fiatalokkal együtt, ezt szépnek tartom.

1958-tól megszakítás nélkül a könyvtár munkatársa vagy, s rengeteg eseményt személyesen átéltél benne. Sok mindenről csak Te tudsz ebben a könyvtárban. Mint legrégebbi „motoros” nem gondoltál még arra,

hogy élményeidet, tapasztalataidat, a háttérben bujkáló ok-okozati összefüggéseket, a történések mozgatórugóit megörökítsd a jövőnek, az újabb könyvtári nemzedékeknek?

Nem szeretek, és nem kívánok írni. És nem csak a lustaság miatt. Azt tapasztalom, s ez szomorúsággal tölt el, hogy ma – egy-két kivételtől eltekintve – kevés az érdeklődés a régebbi dolgok iránt.

A könyvtárosi pálya idején számos utazást tettél külföldi országokban. Milyen szakmai és más jellegű tapasztalatokra tettél szert?

Két és fél évig, 1969-től 1971 ősziig férjem kíséretében, aki akkor Hollandiában a FID könyvtári szervezetnél osztályvezetői állásban tartózkodott, én is munkavállalói engedéllyel kijutottam és az Európai Fordítási Központban, különböző nemzetiségű kollégák között dolgoztam. Ez volt a legérdekesebb találkozásom a külfölddel, a kinti kollégákkal és munkastílussal. Kezdetben főként az orosz fordítások nyilvántartásával foglalkoztam, de a végén már az intézet megbízott igazgatója lettem.

Ezen az utadon kívül nyilván több más helyre is utaztál még.

Igen, hálás vagyok a sorsnak, hogy a 70-es évek végétől hivatalos utak révén számos országba (Jugoszláviába, Kubába, háromszor az USA-ba, többször Németországba, Ausztriába, Angliába, Franciaországba, Svédországba) szakmai tapasztalatszerzés és konferenciákon való részvétel céljából eljutottam. Sokszor nem volt könnyű magyarnak lenni, mert a külföld gyakran irreálisan ítélte és nem értett meg bennünket. Ugyanakkor, ha sikereket értünk el, büszkeséggel teli jó érzés volt, hogy országunk hírét általánosságban is növelhettük. Ezen kívül számos érdekességgel találkoztam, pl. a nyugati számítógépes rendszerekkel még akkor, amikor nálunk szinte még nem is léteztek.

A Ghyczy-díj kapcsán eszedbe jutottak-e a régebbi kitüntetések? Ha jól emlékszem, az elmúlt évtizedekben is kaptál jó néhányat belőlük.

Igen, valóban többször részesültem kitüntetésben. Érdekes módon a szakmai, Kiváló munkáért alapkitüntetést nem kaptam meg, a Szocialista kultúráért elnevezésű magasabb elismerést viszont kétszer is. Általában ez volt a legmagasabb, amit szakmabelieknek a kulturális tárca kiosztott. A 80-as évek második felében a Szabó Ervin emlékérem következett, és egy

különlegesség, a Tüzoltó érdemem arany fokozata, amelyet az Országház tüzoltó parancsnoka adott át a könyvtár és a tüzoltóság közötti együttműködés fejlesztéséért és ápolásáért. 1989-ben, nyugdíjba a Munka érdemrend arany fokozatával vonulhattam. Ez a díj ilyen alkalmakhoz, vagy nagyobb állami ünnepekhez, illetve kerek évfordulókhoz kapcsolódott, és többnyire párttag vezetők kapták, olykor valódi munkafedezet nélkül, érdemtelenül is.

Miután soha nem voltál párttag, sőt még „priuszod” is volt 1956 miatt, a kitüntetéseiteket nyugodtan tekinthetjük szakmai elismerésnek. Melyiket érezted legfontosabbnak, melyiknek örültél legjobban?

Mostanáig a Szabó Ervin emlékérem áll a legközelebb hozzám, mert a könyvtári szakma országos elismerését éreztem benne.

2002. május 14-én az Országgyűlés elnökétől, nagy taps kíséretében átvetted a munkatársak szavazatai alapján megnyert Ghyczy Ignác-díjat. Hogyan érintett ez az elismerés, ami most – a korábbiakkal ellentétben – nem felülről érkezett?

Nagyon meglepett és igen boldoggá tett. Úgy érzem, nem csekély dolog, ilyen hosszú idő után a díj birtokosává válni, hiszen vezetőként bizonyára ellenfeleket is volt lehetőségem szerezni, és engem kevésbé ismerő fiatalok is szép számmal dolgoznak jelenleg a könyvtárban. Úgy hiszem, talán nemcsak szakmai tevékenységem, hanem az emberi, kollegiális tényező is szerepet játszott a munkatársak döntésében. Ezúton is külön köszönetemet fejezem ki valamennyiüknek, hogy engem tartottak érdemesnek a díjra, és ekkorra örömet okoztak nekem.

Veredy Kata volt az első, aki elérte a bűvös 50-es számot az Országgyűlési Könyvtárban töltött munkaviszony hosszát illetően. E példátlan jubileumon, 2008-ban belső ünnepségen köszöntötte az Országgyűlés elnöke, és a könyvtár munkatársai is nagy elismeréssel köszönték meg hosszú, kötelességtudó, felelősségteljes és áldozatos munkáját. Összesen 53 évet töltött a könyvtárosi pályán a könyvtári feladatok és beosztások valamennyi állomását bejárva. Természetes tehát, ha munkásságának az MKE, a Társadalomtudományi szekció, illetve az egész könyvtári szakma nevében külön elismeréssel és köszönettel adózunk.

Jónás Károly